

Književnost.

Slovenska.

Franc Tersegglav: **Zlata knjiga slovenskih Orlov.** Ljubljana 1910. Založil konzorcij „Mladosti“. — O notranji vrednosti te knjige so izpregovorili drugi najmerodajnejši činitelji. O tem torej ni treba več besedi. Nas zanima predvsem z umetniškega, leposlovnega stališča. Knjiga je napisana v obliki katekizma. Govori se včasih, da je oblika katekizma suhoparna in težko prebavljiva. Pisatelj gori navedene knjige nam je pa s svojim delom podal dokaz, da je tudi v tej obliki mogoč estetičen užitek. Nekateri odstavki se citajo skoraj kakor poezija, toliko sile čustva je v njih. Opaža se tudi ono stopnjevanje misli in končni poudarek, ki je lasten lirični poeziji, in je zlasti krasno izveden v psalmih. Odprem kar na slučaj stran 57. Tu stoji:

„Kaj mora Orel storiti, da ne pojema in ugasne vnetost za dobro stvar?“

„Da vnetost za dobro stvar ne pojema in ugasne, se mora Orel:

Redno in marljivo udeleževati društvenega življenja in delovanja;

Vse svoje dolžnosti vestno izpolnjevati in tudi najmanjših ne zanemarjati;

Rad moliti, da bo vedno rastel v milosti.“

Kdo ne bo tukaj opazil onega ritma misli, ki je eno glavnih umetniških sredstev lirične poezije?

Lepo in primerno izbrano je tudi berilo v začetku in na koncu knjige. V stvarnem oziru se pograša v knjigi poglavje o alkoholizmu, ki se bo v drugi izdaji gotovo moralo pridejati. To vprašanje je tako važno, da se ne more stisniti v kratko opazko. V knjigi se omeni samo mimogrede dvakrat treznost.

Urbanus: **Knjiga o lepem vedenju.** Založila Katoliška tiskarna. — Ravnokar je izšla knjiga, ki je bila že davno potrebna in bo brezdvoma ustrezala svojemu namenu.

Pozna se, da je takoj pri sestavi knjige stopalo v ospredje vprašanje: ali naj bo knjiga za izobražence ali pa za ljudstvo in kako zediniti oba ta stališča. Res, da imamo pravega izobraženstva še malo in da se ono lahko v potrebi poslužuje nemških knjig, vendar narašča v zadnjih letih vedno bolj takozvana srednja inteligenca, kateri nemški jezik že ni vselej lahko pristopen, a pride tudi velikokrat v položaj, da si skoraj ne ve pomagati iz zadrege, ker ji primanjkuje teorije o lepem obnašanju. Ravnotako je pa tudi za naše ljudske množice potrebna bila knjiga, iz katere bi se naučili lepega in primernega obnašanja v raznih prilikah.

Ker je pri naših knjigotrških razmerah težko izdati dvoje knjig za različne sloje iz istega predmeta, je bilo pač treba najti način, da se z eno samo knjigo zadovolji obema potrebama.

To se je izkušalo doseči z gori navedeno knjigo in prepričan sem, da bo njen uspeh dokazal, da je bil poizkus posrečen.

Lepo obnašanje ni toliko plod razuma in pouka, kakor vzgoje iz srca. Popolnoma preprost človek se

često obnaša veliko lepše in primerneje, kakor pa olikan in izobražen gospod, — pravi naša knjiga v uvodu jako umestno. Človek, ki ima dobro srce, bo slednjič tudi v obnašanju vedno približno zadel. Vsa oblika sloni pravzaprav na stavku iz evangelija: Česar nočeš, da bi drugi tebi storili, tudi ti drugim ne stori.

Vendar je pa človeku potreba tudi nekaj teoretičnih navodil. Saj ima tudi človek že po naravi vpisanih deset božjih zapovedi v svojem srcu, a vendar je koristno in potrebno, da se jih še uči iz katekizma. Med našim ljudstvom je še ogromno veliko surovosti. Tega ne moremo prikriti, pa naj tudi imenujemo dotične pojave z olepševalnimi izrazi „ponos“, „odkritosrčnost“, „obnašanje naravnost“ itd. Naša inteligenca ima često samo nekaj zunanjih oblik lepega obnašanja brez notranjega jedra. Naj bi se torej ta knjiga razširila med ljudstvom in obrodila sadu. Morda je posledica naše demokratične dobe, da se včasih skoraj nalašč zanemarjajo zunanje oblike obnašanja in se tako prezirljivo govori o njih. To je velika napaka, katero je treba iztrebiti. Zunanost je neobhodno potrebna oblika notranjega jedra. Gotove oblike v obnašanju so naravnost potrebne, da morejo ljudje med sabo sploh občevati. Mnogokrat zagotovi primerna beseda in primeren nastop na primernem mestu ves uspeh kakšnega početja. Zlasti je pa še treba poudarjati, da obvarujejo zunanje oblike obnašanja velikokrat osebo pred grehom, nesrečo in raznimi neprijetnostmi. Človek, kateremu so gotove oblike življenja prešle v kri, ne bo tako hitro skočil čez mejo in storil kakšnega nepremišljenega koraka, katerega bi moral potem morda hudo obžalovati.

S tega stališča moramo v resnici z veseljem pozdraviti gori navedeno knjigo in smatrati za našo narodno dolžnost vsakogar, da ji pripomore vstop v vsako rodbino. Vsak bo v njej našel mnogo sebi primernega. — Tu hočem še opozoriti na nekatere malenkosti.

Glej, da ne boš nikdar v svoji zunanosti in v svojih besedah kazal kaj več, kakor si in znaš. Drugače se ti lahko zgodi, da prideš kdaj v družbi v jako neprijeten položaj. Zunanost mora biti vedno v slogi z notranjostjo, to je temeljno pravilo. To je potrebno zlasti še raditega, ker sicer ne boš imel one sigurnosti v nastopu in govorjenju, ki je neobhodno potrebna k pravilnemu obnašanju.

Ravnaj in govori vedno neprisiljeno, tudi ako bi bilo nekoliko manj uglajeno. Bolje, da nastopaš nekoliko pod črto, a tu s sigurnostjo, kakor pa da bi segel previsoko, potem pa ne mogel naprej. Če si segel prenizko, še vedno lahko popraviš, če si segel previsoko in se osmešil, postaneš lahko v družbi nemogoč. Ne rabi nobenih besedi, katerih pomen natančno ne poznaš, ne spuščaj se v nikake pogovore, katerim nisi popolnoma kos. Ali pa priznaj kar naravnost, da v tej stvari nisi posebno doma.

Ne brigaj se za ljudi več, kot ti je neobhodno potrebno. Ne tišči v nikogar z nepotrebnimi vprašanji o nobeni odsotni osebi, kar ni ravno potrebno, ne opravljaj odsotnih oseb, tudi ako družba napelje